

JUTRANJE NOVOSTI

NARODNO RADIKALNI DNEVNIK

Čitaja vsak dan zjutraj, izvzemši ponedeljke.
Mesečna naročnina:
v Ljubljani Din 10⁰⁰ —, po pošti Din 12⁰⁰ —, inozemstvo Din 20⁰⁰ —

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/1. — Telefon št. 213
Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.
Upravništvo: Marjini trg št. 8. — Telefon št. 44.

Oglasi po tarifu. Sprejemajo se le do 15. ure.
Pisanim vprašanjem naj se priloži znakma za odgovor.
Račun pri poštnem č.k. uradu št. 13.238.

Opatija.

Člani opatijske konference so odpravili na svoje domove. Deloma je ugodno, da so se vrinile velikonočne počitnice. Obe delegaciji bosta imeli dovolj časa, da v miru pretresata podobna vprašanja, poleg tega pa si lahko preskrbita kar na licu mesta novi instrukcije. Lahko se reče, da je prvi del konference že končan. To, kar se ima zgoditi po Veliki noči, je v prvi vrsti v rokah Italije. Gospod Quartieri lahko medtem mirno razmišlja o neovrgljivi resnici, da drevesa ne rastejo v nebesa. Italijanska delegacija je bila v toku pogajanj prepričana, da bo naše zastopstvo popustilo v vprašanju Baroša in Delte. Ta nada pa je ostala jalova.

Ze zadnjič smo omenili, da dela hrvaško časopisje naši delegaciji velike težkoče. Tako je to časopisje v svoji notranje - politični kampanji proti vladi prav fatalno dokazovalo, da je naša vlada vezana na projekt konzorcija, kakor je bil le načeloma in brez vsake obveznosti sprejet. To pa nikakor ne drži. Po vseh določilih meddržavnega prava in po diplomatskih običajih ni bil tisti dogovor obvezen niti za našo kraljevino, niti za Italijo. Italijanska delegacija je še nekaj časa insistirala na tem projektu konzorcija, ko pa je videla odločnost naših delegatov in ekspertov, je — naravno — začela ubirati druge strune. Gospod Quartieri je kolikor je bilo mogoče, dokazoval, da projektirana »državica« Porto di Fiume v gospodarskem pogledu ne bi ovirala ne Jugoslavije in tudi ne Reke... Priznati se mora, da so Italijani močnejši v političnem intriganstvu. Oni vedo prav dobro, da je Baroš in Delta eksistenčni pogoj južnoslovenskega pomorsko - trgovskega prometja v severni Adriji, in vendar se jim tako mudi ustanovitev konzorcija, ki bi oropal našo kraljevino suverenitete nad tem važnim ozemljem. Grof Storza je svoj čas v rimskem parlamentu slovesno naglasil, da ni arbitra, ki bi v popolni nepristranosti odvezl Jugoslaviji ta izhod na Jadransko morje. Tembolj čudno je, da rimska vlada pod predsedstvom g. Mussolinija ne spoštuje onih smernic, ki jih je začrtal vrhovni vodja črnih sracij, ko je rekel: »Pogodbe, dobre ali slabe, se morajo strokno izpolniti, sicer niso pogodbe, marveč brezpomenbni papirji.«

Naša delegacija je storila vse, kar je mogla storiti v obrambo naših nacionalnih interesov. Gre ji pač za sluzaga, da je z vsjo vztrajnostjo pobila jalove argumentacije g. Quartierija, na drugi strani pa je — z negacijo usodnega dogovora iz 1. 1921. — potisnila tok konference v drugo primernejšo strajo. Raška pogodba predvideva v čl. 4. ustanovitev svob. reške države. Za to reško državo je bil konzorcij zamišljen, ne pa za ozemlje, o čegar suverenosti se danes sploh ne more več diskutirati!

Naše separatistično časopisje — žal, da je pri tem poslu pridno sekundirala »Slobodna Tribuna« — je gresilo že toliko na račun naših interesov ob Jadrani, da se ma samo po sebi nalaga prokleta dolžnost, to krivico vsaj deloma popraviti. Kako pa naj brani naša delegacija naše skupne interese, če morejo Italijani vsak hip triumfirati s kakšno številko tega ali onega zagrebškega glasila, ki dokazuje, da je »dolžnost« naše vlade, da izpolni svoje »obveznosti«.

»Dolžnost našega javnega mnenja je, da se čvrsto postavi za vlado in za delegacijo. Po Veliki noči se bodo razprave nadaljevale, in takrat je potrebno, da izve g. Quartieri neupogljivo stališče našega naroda. Delta in Baroš sta naša, mi ne trpimo nobenega vmešavanja v našo suverenost.

AVTOMATIČNE TELEFONSKE CENTRALE.

Beograd, 27. marca. (B) Ministrstvo za pošto in brzojav je naročilo v Nemčiji na račun vojne odškodnine tri avtomatične telefonske centrale z večjim številom avtomatičnih telefonov. Te centrale bodo nameščene v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani.

POGREB SARE BERNHARDT.

Pariz, 27. marca. (K) Pogreb Sare Bernhardt bo v četrtek. Pogreb bo služalo mesto Paris.

Seja ministrskega sveta.

ZADEVA OTOKA LOKRUMA. — VLADA IN RADIC.

Beograd, 27. marca. (B) Včeraj popoldne od 4. do 5. ure je imel ministrski svet sejo, katere so se udeležili skoraj vsi ministri. Najprej se je razpravljalo o sporu, ki je nastal med bivšo kneginjo Elizabeto Windischgrätzovo, hčerjo pok. avstrijskega radvojvode Rudolfa, in našo vlado zaradi otoka Lokruma. Ta otok je bil privatna last Windischgrätzove. Naša vlada ga je po razpadu Avstrije zaplenila kot last avstrijske cesarske hiše in izročila ministrstvu za narodno zdravstvo v upravo, ker se na njem nahaja več sanatorijev. Kneginja Windischgrätzova je pooblastila odvemtika, da toži našo državo zaradi prislitve zasebne imovine. Njen odvemtik je vložil tožbo pri sodišču v Dubrovniku, ki je razsodilo v prilog Windischgrätzovi. Višje sodišče v Splitu pa je to razsodbo dubrovniškega sodišča razveljavilo in priznalo last državi. Kneginja je sedaj vložila tožbo pri stoletni sodnici v Zagrebu, ki še ni podal razsodbe. Windischgrätzova je medtem ponudila naši vladi poravnavo v tem zmislu, naj odkupi otok. O tej ponudbi je sinoči razpravjal ministrski svet. Ministri za narodno zdravstvo in za pravosodje sta poročala o tej zadevi. Ministrski svet je razpravljaj, ali naj se ta ponudba sprejme, za kako ceno naj se otok odkupi, ali pa naj se počaka na razsodbo stola sedmorice. Sklenil je zaprositi poročila od avstrijske vlade, ali se kneginja Win-

dischgrätzova smatra za članico habsburške cesarske družine, potem ima naša država pravico, prevzeti zaplenjeni otok v svojo last. Ako pa ne, potem bo stopila v razgovore zaradi odkupa Lokruma.

Potem je ministrski svet razpravljaj o političnem položaju. Notranji minister Vujičić je poročal obširno o nedeljskem zborovanju Radićevih poslancev v Zagrebu in o razmerah na hrvatskem spion. Minister ver Ljuba Jovanović je obrazložil svoje mnenje o stališču, ki naj ga zavzame vlada do Radića in do kooperativnega bloka Radić — Korošec — Spaho, ki se snuje. Minister Jovanović je govoril v pomirljivem duhu. Naznačal je potrebo, da se predvsem najde način rešitve piemenskih vprašanj, ki so se zaradi volitev poostrihla do skrajnosti. O tej stvari se debata nadaljuje na današnji seji. Ministrski svet je nadalje razpravljaj tudi o izjavi, ki jo je v nedeljo počal Stepan Radić na banketu v Zagrebu in po kateri mu je nekdo iz Beograda poslal brzojavko, v kateri se zahteva pojasnilo, ali pristane na sporazum z vlado ali ne, sicer da bi vlada razpisala nove volitve za avgust. Ugotovilo se je, vsaj kakor so nekateri ministri izjavili, da noben član vlade in tudi sicer nihče ni z njenim znanjem ali odobravanjem odposlal take brzojavke Radiću, niti zasočno niti uradno.

Politična situacija.

POLOŽAJ NA HRVATSKEM. — DEMOKRATSKE SKRBI. — RADIC POPUŠČA? — SEJA DRŽAVN. ODBORA.

Beograd, 27. marca. (Z) Davi je dospel semkaj pokrajinski namestnik za Hrvatsko in Slavonijo, dr. Čimič. Popoldne je konferiral z ministrskim predsednikom Pašičem in ministrom dr. Suplom o položaju na Hrvatskem. Potem se je vršila ožja konferenca med predsednikom vlade Pašičem, ministrom Trifkovićem in namestnikom dr. Čimičem, ki je izjavil, da ni povoda za vznemirjenje zaradi Hrvatske. Dogodki potekajo popolnoma mirno, dasi pišejo beograjski listi baš nasprotno. Na Hrvatskem in v Slavoniji vlada popoln red in mir. Današnji ali jutrišnji dan bosta odločilna, ker bodo dotlej končana pogajanja med Radićem, dr. Spahom in dr. Korošcem in bo položaj razčiščen. Jutri zvečer se povrne pokrajinski namestnik dr. Čimič v Zagreb.

Beograd, 27. marca. (B) »Politika« piše: V krogih Narodne radikalne stranke se govori, da bodo muslimanski poslanci iz Južne Srbije vstopili v radikalni klub. Govori se tudi, da bo prometni minister dr. Velizar Janković nosilec radikalne stranke v Skoplju, začel razpravljati z zastopniki muslimanskega džemijeta.

Beograd, 27. marca. (B) Tajnik demokratske stranke je pozval vse novoizvoljene demokratske poslance, naj pridejo v Beograd k seji, ki je sklicana za 12. aprila.

Beograd, 27. marca. (B) Državni odbor je sklicaj za 12. aprila sejo, na kateri bo pregledal vse gradivo o volitvah v narodno skupščino, ki ga je dobil od okrožnih glavnih odborov. O tem svojem poslu bo poslal narodni skupščini elaborat, da ga odstopi verifikacijskemu odboru, da ga more uporabiti pri verifikaciji poedinih poslanskih mandatov.

Zagreb, 27. marca. (Z) Današnji dan je potekel v porazgovorih med Radićem, dr. Spahom in dr. Korošcem. Ti pregovori bodo pokazali, ali je možnost za sporazumno sodelovanje med temi tremi skupinami. Iz bližine Stepana Radića se doznava, da računa z veliko verjetnostjo, da pride do popolnega

POLJSKA IN MALA ANTANIA.

Beograd, 27. marca. (B) Danes ob 11.30 popoldne sta posejila zunanega ministra dr. Nisčica ruski odpravnik posloy Strandman in poljski poslanik Okenski. Poset Strannman se spravlja v zvezo z uradljivo nekaterih vprašanj, ki se nanašajo na ruske begunce v naši državi. Poslanik Okenski pa je

sporazuma z dr. Spahom in z dr. Korošcem.

Zagreb, 27. marca. (Z) Včeraj popoldne je dospel v Zagreb načelnik muslimanske organizacije dr. Mehmed Jovanovića. Njegov prihod se spravlja v zvezo s pogajanj z Radićevom stranko glede skupnega delovanja v narodni skupščini. Danes je prišel semkaj tudi dr. Anton Korošec, predsednik slovenske ljudske stranke, ki se bo tudi pogajal s Stepanom Radićem in dr. Spahom. Tekom včerajšnjega dne so Radićevci nadaljevali svoje konference. Politični krogi v Zagrebu spremljajo z velikim zanimanjem razvoj političnih dogodkov v Beogradu, posebno pa zadržanje vlade Nikole Pašića. Izjavljajo, da so se s hrvatske strani napravili vsi napor in da se je pokazala velika pripravljenost za sporazum, dočim so beograjski politični krogi precej brezbrilni napram zahtevam hrvatske republikanske seljačke stranke. Izjave Stepana Radića o sklepih, storjenih na predvčerajšnjem zborovanju njegovih poslancev, so napravile dober vtis v krogih, ki podpirajo ali simpatizirajo z Radićevim pokretom. Pristaši hrvatske zajednice so uverjeni, da bo Radić, svest si svoje ogromne odgovornosti, postal zmernejši in da bo tudi realneje presojal položaj, ki so ga ustvarile zadnje volitve. Največja važnost se polaga na zadržanje radikalne vlade, od katere pričakujejo soserljivosti in popuščanja. Tudi pri Radiću se opaža, ako se sme verjeti njegovim izjavam, precejšnja izprememba v smeri popustljivosti. Dasli niso objavljeni še vsi sklepi predvčerajšnjega zborovanja, se more vendar z največjo verjetnostjo domnevati, da pride Radić s svojimi poslanci v Beograd. Disidenta njegove stranke Kordić in Mlinarić, ki sta postavila v Hercegovini lastni kandidaturi listi proti volji glavnega odbora hrvatske republikanske seljačke stranke, sta izjavila novinarjem, da prideta na vsak način v Beograd tudi, ako bi republikanska stranka storila nasprotno sklepe. Vsekakor bosta v narodni skupščini v tem slučaju zastopala hrvatsko republikansko seljačko stranko.

prišel k dr. Nisčicu zaradi nekaterih političnih zadev, ki zanimajo našo in poljsko državo. Porazgovori med obema državnikoma so veljaj najbrže možni, da Poljska definitivno pristopi k mali antant. Razen tega je poljski poslanik obvestil zunanega ministra tudi o pripravah, ki so v teku glede poseta zbora tehnikov iz Lvova.

Za Delto in Baroš.

Beograd, 27. marca. (B) Včeraj popoldne je imela posvetovalna komisija za reško vprašanje sejo, katere so se udeležili poslanik Ljuba Nešić, admiral Prica, Hreljanović, dr. Laginja in dr. Angelić. Najprej so bila prečitana poročila o delovanju paritetne komisije v Opatiji. Poslanik Nešić je poročal o porazgovoru, ki ga je imel popoldne z italijanskim poslanikom Negrotijem o vprašanju Reke. Iz poročila o delovanju paritetne komisije je razvidno, da Italija noče odstopiti od svoje zahteve, da se ustanovi konzorcij za reško luko, v katerem bi bile zastopane naša, italijanska in reška vlada. V smislu italijanske zhteve ni vstopila v ta konzorcij naša država z Dr. in Barošem, dočim Italija ne bi v svoje strani imela nikakih takih žrtev. To je bila ena glavnih težkoč pri pogajanjih v Opatiji. Sedaj se je paritetna komisija razšla, t.e. da bi imela znatnih uspehov Italijanska delegacija je odšla v Rim, kjer stoji v zvezi s svojo vlado, da ji da nova navodila. Tudi naša delegacija bo zahtevala v Beogradu novih navodil. Predsednik delegacije dr. Rybač se še ni povrnil v Beograd, pričakuje se, da se povrne tekom jutrišnjega dne. Dne 30. t. m. se sestane v Zagrebu plenarna seja naše delegacije paritetne komisije, na kateri

bo član profesor dr. Šilović poročaj v vseh vprašanjih, ki so prišla na razgovor v Opatiji. Določilo se bo tudi stališče naše vlade, ki naj ga zavzame do vseh teh vprašanj. Ker odpotuje poslanik Ljuba Nešić te dni na dopust, ostane v Beogradu admiral Prica, ki ga bo zastopal v zadevi, ki se nanašajo na poslovanje paritetne komisije v Opatiji. Admiral Prica bo tvoril zvezo med našo vlado in delegacijo, ki bo delovala v Zagrebu, in bo stalno obveščaj našo delegacijo o stališču vlade do poedinih vprašanj.

Beograd, 27. marca. (Z) Italijanska delegacija opatijske paritetne komisije je za praznike odpotovala v Rim. Tudi naša vlada je pozvala našo delegacijo, da odide v Beograd in da ji poroča o delovanju komisije in o stanju pogajanj. Tekom tedna pride iz Rima tudi naš poslanik Antonijević, italijanski poslanik na našem dvoru Negrotti pa gre v Rim. Tako bosta obe vladi imeli možnost, da s svojima zastopnikoma v inozemstvu proučita vprašanja v podrobnostih, posebno pa oba predloga o ureditvi reškega pristanišča. Naša vlada je, kakor se doznava, prepričana, da pride tekom pogajanj o konzorciju do rešitve, ki bo zadovoljila obe stranki.

Razgovor s predsednikom muslimanske stranke.

Zagreb, 26. marca.

Snoči okrog 19 je Vaš dopisnik posejil dr. Mehmed Spaho, predsednika muslimanske organizacije, da se pri njem informira o svrhi njegovega prihoda v Zagreb.

Dr. Spaho ga je ljubezljivo sprejel in mu na njegova vprašanja podaj sledeče izjave: Dr. Spaho je prišel v zasebni zadevah v Zagreb. Porabil pa bo to priliko, da se porazgovori s Stepanom Radićem o političnem položaju. O svojih pregovorih bo naknadno obvestil svoji prijatelje, v čijih rokah je končna odločitev.

Kar se tiče skupnega delovnega programa je izjavil dr. Spaho, da zahtevata on in Radić revizijo vidovdanske ustave. Že s tem je določen cilj eventualnega skupnega delovanja. Na vprašanje, ali so se že uvedli kakšni direktni ali indirektni pogajanja med zastopniki strank dr. Spaha in dr. Korošca, je izjavil dr. Spaho: »Po volitvah ne. Ko sva bila še skupaj v narodni skupščini, sva o tem često govorila z dr. Korošcem. Pri teh prilikah sva ugotovila, da

vlada med nami in njim popolno soglasnost glede revizije ustave. »Ali upate, gospod minister, da bodo imeli jutrišnji porazgovori med Vami in g. Radićem uspeh?« »Upam, da bodo pregovori med nami in g. Radićem dovedli do dovoljnih uspehov za ureditve razmer v naši državi.« »Kako je Vaše mnenje, gospod minister, o stališču Narodne radikalne stranke in o nadaljnjem razvoju sedanega parlam. položaja?« Na to vprašanje je odgovoril dr. Spaho, da o moralu Narodna radikalna stranka sedaj resno ušteva izid volitev v takozvanih prečasnih kajih. Izvzemši Vojvodino, se je prebivalstvo povsod izjavo za revizijo vidovdanske ustave, ponekod z veliko večino, ponekod pa soglasno. Program naše organizacije predstavlja srednja pot za rešitev tega važnega vprašanja. »Ako se narodna radikalna stranka odloči, je končaj dr. Spaho, »da, upoštevajoč razpoloženje naroda, začne razmišljati o reviziji vidovdanske ustave, potem ji bomo pri tem njenem delu tudi mi drage volje pomagali.«

Bolgarsko narodno sodišče.

Sofija, 27. marca. (B) Priprave za narodno sodišče, pred katerega pridejo bivši ministri kabinetov Malinova in Kosturkova, gredo h kraju. Ostanje še nekatera okrožja, ki imajo določiti

narodne sodnike, nakar se sodišče sestane. Vlada je določila mesto Šumen kot kraj, kjer naj začne razpravljati narodno sodišče začetkom meseca maja.

Poruhrska akcija.

London, 27. marca. (K) Ministrski predsednik Bonar Law je zbolel in zato ni prisostvoval seji spodnje zbornice. Njegovo stanje sicer ni vznemirljivo, vendar mora ministrski predsednik ostati v sobi. Bonar Law se zato brzocone ne bo udeležil jutrišnje debate v spodnji zbornici o poruhrskem vprašanju.

Berlin, 27. marca. (K) Iz Wiesbadena poročajo, da je komisija za Po-

stines pri Mussoliniju. razgovor s posebnim odlokom odredila zaplenbo vinogradniških domen v renskem okraju. Vinogradniške domene ob Mozeli so bile že pred kakimi desetimi dnevi zaplenjene. V Wiesbadenu je bilo 15 železničarjev z rodbinami izgnanih iz svojih stanovanj. Brezposejni so bili iz Strassburga poslani v Offenburg, da tam pomagajo nakladati državni premog, ki tam leži. (W)

STINNES PRI MUSSOLINIJU.

Berlin, 27. marca. (K) »Express« -Korrespondenz« javlja s 27. t. m. iz Rima: Hugo Stinnes je bil včeraj po naročilu ministrskega predsednika Mussolinija sprejet v ministrstvu za zunanje zadeve. Razpravljajlo se je baš največ o ruhrskem problemu, o gospodarskem in političnem položaju Nemce in o nemško - ruskih trgovinskih odnošajih. Razgovori so trajali eno uro in so bili prav prirčni. »Giornale d' Italia« poroča, da je Stinnes sprejel tudi papež in pa kardinal - državni sekretar Gaspari.

POLOŽAJ V ORIJENTU.

Carigrad, 27. marca. (Z) Kakor se doznava iz poučenih virov, je kou-

centracija ruskih čet ob turški meji v zvezi z odnošaji med Turčijo in Rusijo.

Današnje prireditve

v LJUBLJANI:

Drama: »Othello«. Red A.
Opera: »Jenufa«. Red B.
Kino Matica: »Pariski pustolovci«.
Kino Tivoli: »Sodoma in Gomoraa, II. del.

Kino Ideal: »Grof Monte Christo, III. del.

v MARIBORU:

Narodno gledališče: »Skrijančkov gaj«. Red A.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani: Tekoči teden lekarna Piccoli na Dunjski cesti in Bakarčič na Karlovski smeti.

Inozemski glasovi o skupščinskih volitvah.

Francoski glas.

«La Victoire», glasilo g. Hervé-ja, piše o izidu volitev v naši kraljevini sledeče:

Minuli so trije meseci, odkar je bil parlament kraljevine SHS razpuščen, ker ni več predstavljal dovolj sigurne večine. Od 417 volilcev je bilo 92 radikalcev pod vodstvom g. Pašiča, veterana narodne srbske borbe proti Avstro - Ogrski. Z radikalno stranko so se šestokrat družili demokrati (92 po številu) pod vodstvom g. Davidovića. Ti dve stranki sta bili jedra tako močni, da sta tvorili večino. To večino sta vzdrževali celo samo v abstinenca 50 Radičevih poslancev, ki niso zasedali v skupščini. Kot federalisti se namreč niso hoteli podvreči ustavi, smatrajo jo kot preveč centralistično.

Ta sumljiva večina, sestavljena iz združenih radikalov in demokratov, je bila tem manj sigurna, ker sta obe stranki bolehalo na notranji podvojenosti.

Proti Pašiču je vstal Protić, proti Davidoviću pa se je boril Pribežević. Pod takimi pogoji je bil vsak nadaljnji obstanek vlade nemogoč disolucija se je vsilila kar sama.

Volitve so se vršile v nedeljo po vsej deželi. Ker je parlament reduciran, je bilo namesto 417 izvoljenih samo 313 poslancev. Uspeh radikalov in g. Pašiča je velik. Namesto 92, jih ima sedaj skupno 120, to sta dve petini, dočim je razpodeljen poprej samo z eno četvrtino. Radikalna stranka je sedaj toliko močnejša, ker je izključno Pašičeva. Protić je doživel popoln poraz.

Protić je za kompromis s Hrvatli. On je pristal decentralistične, federalizmu naklonjene ideje. On je zahteval revizijo ustave (Pašičevega dela). Bil je proti sprejemu Grške v Malo antantno, sicer pa pokazuje ambiciozne poglede proti Solunu. Po njegovem mnenju je mogoč izhod v Egejsko morje le pod pogojem, da zagospodujejo v Carigradu — Rusi. Njegovo rusofilstvo je ekstremno.

Protić je torej poražen. Sedaj je g. Pašič brezdvomno gospodar radikalne stranke. Ker ta stranka nima večine, nastane vprašanje: s kom? Da-li s 50 demokratskimi poslanci? Kako se bo ponašala ta na polovico reducirana stranka napram staremu predsedniku ministrskega sveta? Izgleda, da se bo sta ti dve stranki, radikalna in demokratska, ki sta bolj srbski nego vse druge, morali sporazumeti v svrhu odpora proti ojačenemu radičevstvu.

Radič je republikanec in federalist. On odbija srbsko hegemonijo in brani pravo Hrvatske. Sedaj ima 70 poslancev, poprej samo 50. Koncentracija hrvatskih sil okoli Radiča je očitvidna. Na drugi strani je poraz komunistov očitviden. Izgubili so svojih 58 mandatov. Druge stranke (slovenske in muslimanske) so ohranile svojo čvrstost. Položaj g. Pašiča je na splošno učvrščen. Država Srbov, Hrvatov in Slovencev se najbrže ne bo imenovala »Srbija«, ali na drugi strani pa ne bo napredoval federalizem separatističnih Hrvatov...

Pašič in Radič.

«Neue Zürcher Zeitung» priobčuje informativen članek o izidu naših volitev ter o nastalem političnem položaju. Ugledni švicarski list piše med drugim:

Ze drugič po svetovni vojni in iz nje izvirajoči ustanovitvi kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, so bili volilci poklicani pred volilno žare, da izvolijo svoj parlament, ker ministrski predsednik Pašič v skupščini ni več imel sigurne večine ter je vsled tega omogočil njen razpust. Volilna parola je bila jasna. Volilec je imel odločiti: ali za nespremenjeno Vidovdanko ustavo, ali za revizijo njenega izrazito centralističnega značaja v večalmanj federalativnem smislu, kar bi želim Hrvatov po avtonomiji ugodovalo. Osebnih spori razdrapanosti dežele glede na plemo, jezik in vero, pa so to bistveno jasno situacijo tako zamotali, da se je radi 313 sedežev oglasilo 42 strank z 2500 kandidati. Konfuzni pohod na vendar ni prinesel tako nejasnega volilnega rezultata. Zopet se je pokazalo, da spada Jugoslovenska država med dežele, v katerih more vlada v precejšnji meri vplivati na volitve. Dasi se je število sedežev reduciralo od 419 na 313, in čeprav je Protić bilvi prijatelj in žurnalistični kolega g. Pašiča, se istemu odpovedal, so pristali Pašičevi vendar precej napredovali. Dočim je edinstvena radikalna stranka imela dosedaj 91 sedežev, jih bo imela po secesiji Protičevi okoli 120. Za Pašiča je najbrže razočaranje, da tudi v numerično manjšem parlamentu ni dosegel absolutne večine. Njegov uspeh pa obstoji v tem, da ima za seboj relativno največjo stranko. Demokrati so se morali zadovoljiti s svojimi 50 poslanci in morejo pri sestavi koalicijske vlade, do katere bo najbrže gotovo prišlo, staviti le zahteve kake manjšine.

Za Pašiča je manj prijetno, da je hrvatska republikanska kmetijska stranka, z Radičem na čelu, danes druga najmočnejša frakcija s 70 člani, dočim je v številčno večji zbornici imela samo 50 mandatov. Radičeva zmaga daje volilnim izidom svoje posebno obležje. Radič spada med politike, o katerih značaju in osebnosti si še javnost ni mogla ustvariti edinstvene sodbe. V jugoslovenski državi ga smatrajo eni kot nevernega norca, drugi ga obžujejo kakor svetnika, odresnika iz vseh nadlog. Nekaj sličnosti z Mussolinijem je podane. Kakor Mussolini, tako tudi Radič ne da veliko na vprašanje državne oblike, kadar pričena svoje govore z vzklikom: »Živela republika!« V eni točki pa bo ostal neizprosen, v zahtevi po avtonomiji za Hrvate. Volilna zmaga njegove stranke je razumljiva le tako, da so oddali glasove za njea in njegove kandidate ljudje, katerim ni bogvekoliko mar za njegov program, ki mu pa prisojajo energijo, potrebno za dosego hrvatskih zahtev. Ker pa je v Srbiji zmagal Pašič, se more zgoditi to samo s pomočjo sile. Energija hrvatske opozicije je razumljiva. Hrvati se pač niso zastoj odcepili od Madžarske. Oni zahtevajo v državi, katere ime oznanja, da so v njej merodajni faktor, toliko veljave in vpliva, kolikor jim gre po številu, kulturi in gospodarskih močeh.

Tretji del države, Slovenija, je postal kot reprezentantno klerikalno ljudsko stranko, ki se bo pod vodstvom dr. Korošca borila proti enostranskemu povdjaranju srbitva. Da se pa ne pozabi še drugih veroizpovedi in plemen, bode skrbelo 19 Mohamedancev in 6 Nemcev. Komunisti niso dobili nobenega mandata, socialisti pa namesto 20, kakor so pričakovali, le 3 mandate. Madžari sploh niso šli v volitve.

Ta prvi regularni parlament v kraljevini SHS tvori za moža, kakor je Pašič, poljubljen instrument. Sestava skupščine bo razvidna šele ob priliki konstituiranja sredi meseca aprila. Od 313 poslancev se more 180 poslancev označiti kot ustavobranitelje. Kadar pa bo si volast državnik izpustil valet, pridejo poleg raznih drugih težkoč, še posebne parlamentarne težkoče. Poskus Protiča in nekaterih drugih politikov, ustanoviti srbsko stranko, ki bi propagirala federalistična načela, je seveda propadel. Pašič je odnesel zmago.

Tendenciozno poročanje črnega in rdečega tiska na Češkem o naši državi.

«Tribuna»: »Pričakovati se je moglo, da bodo v volilni borbi poražene male stranke in da bodo radikali s pomočjo notranjega ministra prevzeli demokratom nekaj mandatov v Vojvodini in Macedoniji. Pričakovala se je zmaga Radičeva in slovenskih klerikalcev. Ni pa bilo pričakovati take zmage Pašiča in tako hudega poraza Protičevega. V volilno borbo sta bili vrženi dve gosli: Pašič je vrge goslo proti vsakršnemu sporazumu s Hrvatli, proti zljivi Jugoslaviji in za veliko Srbijo. Narod je šel za Pašičem, istotako pa je na Hrvatskem zmagal njegov antipod Radič, »kralj seljačke republike«. Hrvatski narod daje Radiču svoje zaupanje s slepo vero, veliko bolj nego Srbini Pašiču. Tudi med Slovenci so izgubile državotvorne stranke svoj teren. Narod je glasoval za protibeograjsko ljudsko stranko. Tako je bilo tudi v Bosni. Na eni strani torej strogi centralizem in nacionalizem. Na drugi strani pa hrvatski in slovenski separatizem v odkriti borbi proti Beogradu. Ta situacija lahko postane usodna za mlado državo. In vendar je še nekaj momentov, ki dajejo cvet upanja na dober izhod. To je predvsem dejstvo, da so izgubili na Hrvatskem Frankovci vse, v Sloveniji pa stranka Susteršiča. Slovenski in hrvatski narod sta jasno izpovedala svoj program. Nasprotje vlade samo Beogradu, ne pa državi. Radič je izjavil, da bo odšel v Beograd. Vlada stranka je dovolj močna, da sestavi večino, ali opozicija je tako močna, da se proti njeni volji ne more vladati. Priiti mora torej do sporazuma.

«Nova Doba»: V volilni borbi je zmagal nacionalizem. Med Slovenci: klerikalni nacionalizem g. Korošca, med Hrvatli republikanski nacionalizem g. Radiča, med Srbi pa centralistični nacionalizem g. Pašiča. Radikalna stranka bo najmočnejša, toda vladna politika je dovolj poražena. Pri nas nimamo niti pojma, kako so se tam vršile volitve. V leseni smo objavili par člankov o političnem življenju v Jugoslaviji in zadnje volitve so pokazale, da so bili naši nazori pravi. V Jugoslaviji vlada korupcija in korupcija je izvršila volitve. Socialisti so bili poraženi, ta poraz pa so zakrivili komunisti. Vlada je proti socializmu nastopila s neverjetnim nasiljem. Tako n. pr. oblast niso hotele sprejemati kandidatnih list z izgovorom, da nimajo časa. Vsakega dne so pošiljali predlagatelje domov s pripombo, naj pridejo drugega dne, dokler ni bilo pozno. Tako niso mogli socialisti v mnogih okrožjih stopiti v volilno borbo. Kdor pride v Jugoslavijo, naj se informira pri tankašnih sodrugih, in tako se bo lahko sam uveril o resničnosti te trditve. — V volilne imenike se vpiše samo onega volilca, ki je vladnim organom po volji. Socialni demokrati sploh niso prišli v volilne imenike.

«Novi list»: Zanimanje za volitve v Jugoslaviji je bilo pri nas zelo veliko, ker je ta država naša najbližja zaveznica, s katero smo spojeni z mnogimi interesi, tako trgovskega, diplomatskega in vojaškega značaja. Radi tega nam ni vse eno, kdo da vodi politiko te prijateljske države. Zmaga ali skrajno nacionalistični elementi. Socialisti so izšli popolnoma poraženi. Volitve pa ne pomenijo, da v Jugoslaviji ni komunistov in socialistov. Toda, delavsko gibanje je bilo cel dve leti izpostavljeno persekucijam. V Jugoslaviji se do danes še ne more govoriti o demokratski svobodi. Tam vlada absolutizem uradništva in vlade in s prebivalstvom se postopa po srednjeveških metodah. Vlada ni hotela pustiti v skupščino niti enega protidržavnega poslanca, a med protidržavne elemente se smatra frankovce na Hrvatskem in komuniste. Komunisti so zakrivil poraz socialistov. Vse kar je nosilo socialistični znak, je bilo izpostavljeno persekucijam, ker vlada ni delala razlike med socialisti in komunisti. O delavskem gibanju ni govora. Nikjer v Evropi, izveniš morda Madžarsko in Rusijo, ni socializem tako osvojen, kakor v Jugoslaviji. Ali ta proti-

socialistični režim se ne bo obdržal na krmlu. Jugoslovenski proletarijat se ima pred seboj težke čase, toda ideja bo zmaga.

«Lidove Listy» (kler.) pišejo: V interesu kraljevine SHS je, da vladina srbska večina ne pritiska Hrvatov in Slovencev, ki so mnogo kulturniški, ekonomsko in socialno naprednejši element od Srbov, čeprav so bili slednji vojaška avantgarda Jugoslavije. Problem Jugoslavije je v tem, da-li naj se revidira centralistična ustava v smislu federativnega programa slovenske in hrvatske narodne stranke. Volilni izid je ta konflikt poostil. Na eni strani je zmagal strogi centralist Pašič, na drugi pa federalista Radič in Korošec. Vprašanje je, ali bo trajala borba še dalje, ali pride do sporazuma. V interesu kraljevine SHS je, da se Pašič, Radič in Korošec sporazumejo in skupno vseudejo na ministrske klopi. To bi bila zmaga jugoslovenske ideje.

Madžarski glas.

«Báczmegeyi Napló»: Eden izmed voditeljev madžarske stranke v naši državi, dr. Graber je napisal v ta su-

Politične novosti. Novosti iz Rusije.

NAŠA KRALJEVINA.

— Medsebojni pobjoi komitašev. V vaši Brezino je bil te dni obešen znan agitator in organizator makedonskijuhkih in zloglasni odmetnik naše države, Nikola Kara Jovanović. Komitaš je bil najboljši svetovalec komitaških vojvod Karadžoje in Čučukova. Ubil ga je komitaški vojvoda Pandurov, ki je zavidljivo gledal na zaupanje, ki ga je pokojnik užival v komitaških vrstah. Iz maščevanja nad smrtjo svojega prijatelja je ukazal vojvoda Karadžoja usmrtili celo obitelj ubijalca. Razen tega se tudi njegovi pajdaši z besnostjo zasledujejo. Njegov namen je popolnoma uničenje Pandurovih pristajev.

ČEŠKOSLOVAŠKA.

— Pavlik-Gorazd, škof češkoslovaške cerkve zapusti Moravo. V svojem škofjskem glasilu »Za pravdo« se škof poslavja za verniki ter prostovoljno odreka škofjovi časti. Govori se, da odide škof Gorazd v Podkarpatsko Rusijo, kjer bo škof ondotnemu prebivalstvu. Vzroki resignacije so v znanem notranjem razporu, ki ga je opaziti v češkoslovaški cerkvi tudi v moravski škofiji.

— Slovaška je malo prispeva zlatemu zakladu češkoslovaške republike. »Slovenski Denik« piše o piči slovaški poštvovalnosti za češkoslovaško republiko, oziroma za zlati zaklad republike, medtem ko znašajo prispevki na Češkem in Moravskem milijone. »Pri nas se je nabralo borih par kraljarjev, medtem ko žrtvujejo Čehi doma in na Moravi tisoče in milijone.« Ob sklepu članka pravi pisec, da je taka malomarnost sramotna in pripominja Slovakom, da ne smejo v bodočnosti pristiti, da bi njim naložena bremena drugi nosili. S tem ne bi trpel ugled naroda samo doma v očeh neprijateljev, temveč tudi izven državnih mej. — V Slovaških je bore malo narodne zavesti in so madžarsko nasilje že precej pozabili.

ANGLIJA.

— Labour Party in kraljevina. Poslanec E. R. Clynes je nedavno govoril v Read Hillu o delovanju delavske stranke (L. P.) v parlamentu. Ob koncu zborovanja ga je nekdo vprašal, če on ne smatra taka izvajanja umestnejšim, nego bankete na kraljevem dvoru. Clynes je odgovoril: »Delavska stranka se ni nikdar izjavila proti kraljevini. Anglija ni republikanska dežela in krona je ravno tako sestavni del ustave, kakor parlament (viharno odobranje). Nisem kršil svojih dolžnosti, če sem sprejel povabilo kralja. Osebnost se čutim celo počasčeneja.« Neki delavec je vprašal Clynesa, da-li je s kraljem diskutiral o programu delavske stranke. (Medklic: »Ne odgovorite mu!«) »To ni fair!« Clynes je odgovoril, da pri nobeni diskusiji ne pašča delavskega vprašanja iz vidika.

botiški list karakterističen članek o volilnih rezultatih v Vojvodini. Dr. Graber piše: Rezultati v Vojvodini dokazujejo, da so Vojvodinci, izvernši enega čela Bunjevcev, volili za poslance one ljudi, ki reviziji ustave ne pripisujejo nobene aktualnosti. Ogronna večina Vojvodincev ne želi nobene avtonomije. To dejstvo bo imelo determinirajoči pomen za nacionalne manjšine. Dr. Graber naglašuje, da niti nemška, niti madžarska stranka nista imeli v svojem programu revizije ustave. Centralizem in avtonomija sta pomembna samo za vladajoče stranke. Za Madžare bi moglo biti to samo vprašanje taktike. Od politike teh strank, posebno še od njihove stališča napram narodnim manjšinam, je odvisno, da li se bodo izrekle manjšine za centralizem ali federalizem. Madžari, da bi napravili ogromno pogreško, če bi se programatično vezali za to ali drugo stališče.

BOLŠEVIŠKA JUSTICA.

Moskva, 26. marca. (K) Danes ob eni uri jutraj je izreko moskovsko revolucionjsko sodišče razsodbo proti nadškofu Cieplaku in 13 poljskim duhovnikom. Nadškof Cieplak in prelat Bodkiewicz sta bila obsojena na smrt, drugi poljski duhovniki pa so bili obsojeni na tvečjo od treh do deset let. Smrt na razsodba zoper nadškofa Cieplaka in prelata Bodkiewicza se izvrši v četrtek.

Varšava, 27. marca. (K) Ko je prejel uradno poročilo o razsodbi v procesu proti nadškofu Cieplaku in proti drugim poljskim duhovnikom, je ministrski predsednik Sikorski zaprosil ruskega poslanca Obolenskoga, da pride k njemu. Izjavil mu je, da z ogorčenostjo oboja to brezprimerno postopanje in da bo odgovornost za izvršitev obsodbe nosila izključno edino-le sovjetska vlada. Ministrski predsednik Sikorski je prosil poslanika, da to izjavo takoj sporoči sovjetski vladi.

LAKOTA.

Moskva, 27. marca. (K) Kakor poročila ruska brzojavna agencija, je Vinskurov iz neke seje komisije za pomoč gladujočim naznanil, da se začena situacija v ozemljih, ki so prizadeta od glada, slabšati. Ob Volgi je pol milijona ljudi v prav težkem položaju. Ti so za naslednje tri mesece preskrbljeni samo s polovico potrebnih živil. Komisija bo svoje podporno delovanje do nove žetve ojačila. (W)

BOLŠEVIŠKA PROPAGANDA.

Moskva, 27. marca. (K) Po sklepu predsednika moskovskega sveta bo, kakor poročila ruska brzojavna agencija, vsak mesec odposlana v inozemstvo zlasti v Nemčijo skupina delavskih voditeljev. (W)

ČREZVIČAJKE V INOZEMSTVU.

«Morning Post» doznava, da se je nedavno osnovala posebna sekcija državnega oddelka za politično sigurnost, ki bo urejala podobore črežvičajke v inozemstvu. Ti oskeli bodo v Belgiji pod vodstvom gosp. Kalakudskega, v Berlinu bo načeloval g. Zibina, v Pragi g. Bóelanov, v Londonu g. Hoffmann, na Dunaju pa g. Lašinski. Dunajska črežvičajka bo razširila svoje delovanje na Balkan in bližnji orient. Vsak oddelk dobi letno 100.000 zlatih rubljev, to je 10.000 funtov šterlingov. Toda narredba vsebuje še eno zanimivost; v slučaju, da te svote ne bi zadostovale, se naroča vsem trgovskim sovjetskimi misliam, da ponudijo tem oddelkom črežvičajke potrebne kredite. Razen tega je komisar za notranje zadeve sestavil predlog, da se agenti črežvičajke uporabljajo tudi v konsularni službi; namen je prozoren: boljševikom se hoče stikov z onimi emigranti, ki namestavajo potovati v inozemstvo.

Iz prosvetnega življenja.

LJUBLJANSKA DRAMA.

Ugrabljeni Sabinke. Mesto g. Putjate - Striese g. Danilo. Dozdam ni bilo dano prisostvovati izpremembi. Ker pa je to res pravi Striese (tudi g. Danilo je prehodil vsa trnjevo pot naših bornih dramskih početkov), zato nekaj besed. Vkljub nenadni uskočitvi — imel je le nekaj vaj — je g. Danilo mladostnosveže in s temperamentom izobličil svoj lik: komedijanta, ki ni nikdar v zadregi, življenje poznavajočega človeka, idealista, srečnega sredi svoje borne garderobe in navdušenega v pozici svojih junakov. Vedno pripravljenega žrtvovati se, ustrediti, ugajati. Nad vse sniščen je g. Danilo v svoji vlogi in na čast bodi povedano nestorji naše drame: pogumen in nesebičen je ostal, kljub temu, da pri slovenskih umetnikih to redko cenimo... — i.

LJUBLJANSKA OPERA.

Čarostrelce. Letošnji repertoar je prav pester in publika ž njim zadovoljna. Nudi je lepo izbrso slovensk, pa tudi del tuje narodnosti, ki so razven morda »Lakme« vsa zaslužila uprizoritev. Webrov »Čarostrelce«, Ljubljancanom znan iz predvojnih opernih sezon, priprostemu občinstvu priljubljen po zaslugi svojčaz s okostnjaki in raznimi strahovi inscenirane izpremene drugega dejanja v Volčjem brezdnu, pomeni začetek prave nemške opere, prvo shvatanje nacionalne romantike izrazito nemškega značaja v vsebini in v glasbi. Prejšnje okostenele oblike opere je v »Čarostrelcu« pozivilo in osvežilo veselje nad nemško pravljico in nemškimi običaji. »Čarostrelce« je tako po prvi uprizoritvi postal ljubljeneck nemškega naroda in ni čudno, da ga je

visoko cenil celo Rihard Wagner. Leta 1841 je pisal iz Pariza: »Kako te moram ljubiti in po tebi hrepeneti moja nemška domovina, če ne zaradi drugega, zato, ker se je na tvoji zemlji rodil »Čarostrelce«. Nemško ljudstvo moram ljubiti, ker ono ljubi »Čarostrelca«. — Snov za opero je Weber našel l. 1810 v Neuburgu pri Heidelbergu v knjigi »Apels Gespensterbuche«. Friedrich Kind pa jo je priredil za libreto. Webu dramatične žile ni manjkalo, toda struktura »Čarostrelca«, po vzoru starih oper v katerih so se menjale zaključne pevske točke z dvospovi in zbori je danes zastarela. Vrh tega pa dejanje, v katerem je prav dosti vpletene proze, zastaja in v današnjih — dobre dramatične nevajenih — časih kar dolgočas. Besedilo opere je otroško najvno, mestoma (konec zadnjega dejanja) moralno pridigarsko. Vse slabosti opernih produktov tedanje dobe nekoliko zakrije v »Čarostrelcu« melodiozna Webrova glasba, ki ima še danes mnogo prijateljev. Vkljub zastarlosti nudijo nekateri deli opere prav lep glasbeni užitek.

Z uprizoritvijo »Čarostrelca« v naši operi smemo biti popolnoma zadovoljni. Glasbeni part je našdiral resno in do detajlov izdelano mladi in sila temperamenti g. kapelnik Matačić. Kako fino je orkestrovo spremljevanje v ppl Nikoli ne zadusi solistovi. Prav lep vzgled, kako bi morali dirigente varovati pevce, da ne utonejo v orkestru. Orkester in dirigent sta po vzorno odsvirani uverturi dosegla navdušen, dolgo neponehujoč aplavz občinstva. Režijo je vodil g. Sest z njemu lastno ambicijo in resnim hoteanjem ponagajati operi do čim lepšega uspeha. G. Sest prinese življenje na oder, kar je opažati posebno pri zboru in še celo v navidez brezpomembnih nastopih stativov.

V režiji in inscenaciji se čuti smisel za preprostost, ki pa vendar nikoli ne kvira učinka. Dosedaj je dvojica gg. Sest in Skružni uprizorila »Gorenskega slavčka« in »Čarostrelca«, obe operi zelo skrbno in učinkovito. — Med solisti je ga Lewandovska v vlogi Agate lepo uspela. Pela je pohvalno, četudi v višini z vidnim naporom. Ko popolnoma ozdravi, bo nje glas donel prosteje, izraziteje. V kavatini in naj si ga oblak zakrije« je nje petje ostavilo globok dojem. — Ljubezniva Anka je bila ga Lovšetova, da ne govorimo o njenem ljubkem petju. Odkrivala se je posebno v romanci tretjega dejanja. — G. Šimenc od predstave do predstave lepše poje in tudi dobro igra. Maksova partija je na nekaterih mestih za tenorista nizka, tako, da le semtertje katerikrat lahko pride glas do prave veljave. Toda kadar pride, takrat je znal g. Šimenc pokazati svoj lepo razvijajoči se materijal. Vseskozi se je prilagala vloga Gášperja g. Zatheju, ki vselej izvrši svojo nalogo častno. V mali vlogi častitljivega puščavnika sta se krasno uveljavila lepi glas in izvrstna igra g. Betetta. Ugajal je — menda prvič — g. Pugelj kot Kuno, ker mu je ta vloga pristojala, zasedene so bile pa srečno tudi vloge Kilijana (g. Debevec), kneza Otokarja (g. Cvejič) in družic (gdč. Korenjakova in Jeromova). Zbor ima v »Čarostrelcu« hvaležno delo; opravil ga je s posebnim veseljem in redko pozornostjo. Pohvalno bi bilo še omeniti zborovo živahnost v igri.

S »Čarostrelcem« je uprava gotovo ustregla publiki, ki si želi tudi lažje razumljive glasbe. Nedeljska predstava ni bila popolnoma razprodana; zlasti so se v ložah opažale občutne praznote. Ljudje se pač veselo prihajajoče pomlad in ob nedeljah radi poletje v okolico navžit se sedelca in zraka. Med tednom

bo pa »Čarostrelce« še dostikrat napolnilo opero, če se ne bo Ljubljancanom zdelo, da je noč v Volčjem brezdnu premalo strašna... — o—

PEVSKI ZBOR »GLASBENE MATICE«

Kot svoj osmi pokrajinski zlet si je izbrala »Glasbena Matica« Škofjo Loko in je priredila v vzorno in moderno urejeni sokolski dvorani izborno obiskan koncert, ki je v polni meri svoj namen dosegel: prinesel je iz polnih src zapeto pesem v mesto, kjer vrši zlasti Sokolstvo svojo nalogo duševnega in telesnega vzgajanja kar najvzorneje. Okoli štirideset pevk in pevcev je pod taktirko svojega pevskega očeta g. rav. M. Hubada, zlasti v drugem delu koncerta z nenavadnim ognjem in poglobljenim razumevanjem odpele nekoliko skrajšani, a izbran program iz svojega konc. repertoarja, skupaj kakih dvajset pesmic, ki pomenijo nekako malo bilanco pevskega čustvovanja vseh treh plemenov jugoslovenskega naroda. Ugajale so predvsem točke lirskega značaja, zlasti večnolepa. »Gorčez izaroz«, šegava »Miška«, mehko-melodiozna in tipično srbska »Divna noči«, prekmurska »Po vodi l. dr. Priznanja je bilo mnogo in iskrenega. Preljubezniva pozornost, katere je bil v obili meri deležen zbor od vrlih Sokolij in Sokolov po končanem koncertu, na prijateljskem sestanku, je nov dokaz, da hodi delo sokolsko in kulturna misel naše pesmi vzporedno pot; namenjena je časti in moči skupne domovine. Na naprilsrčnejši način so zastopniki zbora, predsednik g. Prunk in tajnik g. Peruzzi dali izraza tej skupni misli. Zbor je prejel dvojce vencev in album »Sokolskega doma«, ilustriran dokaz sokolskega dela in nesebičnosti.

Sprejel in pozdravil je zbor župan g. Hafner in mnogobrojno občinstvo.

Tudi v Škofjo Loko je v prekrasni nedelji ponesla »Glasbena Matica« spomin svojega dela in kot dozdam povsod je našla resen in globok odziv: razumevanje in polno dvorano. In to ni bi ob jubileju v največje zadoščanje. — i.

— Smrt Sara Bernhardt. V ponedeljek 26. t. m. zvečer je umrla v Parizu svetovno znana gledališka umetnica Sara Bernhardt. Pokojnica se je rodila 22. oktobra 1846 v Parizu. Njeni starši so bili židje, toda po očetovi volji je bila mala Rozina vzgojena po katoliških načelih v samostanu Grand Champs v Versaillesu. Od 1853 do 1862 je obiskovala konservatorij, nakar je nastopila v gledališču kot Ifigenija s slabim vspehom. Prvi večji uspehi na odru je dosegla l. 1867. Za časa francosko - nemške vojne l. 1870 je stregla ranicencem v bolnišnicah. Po vojni pa se je zopet posvetila popolnoma gledališki umetnosti ter žela vedno večje uspehe. Sara Bernhardt pa se je bavila tudi s silkanjem ter je priredila v Londonu razstavo svojih del. Pozneje je gostovala na vseh večjih odrih ter si pridobila svetovno slavo. Po svojem povratku v Pariz je igrala večinoma v vlogah Sardanou, ki je več let pisal samo zanjo. Okoli leta 1900 je prevzela ravnateljisko mesto pariškega gledališča »Sarah Bernhardt«. Njeve glavne vloge so bile Kleopatra in Tosca, pozneje pa tudi moške in sicer predvsem Hamlet. V starosti je obolela in so ji morali odrezati nogo, kar pa je ni oviralo pri njenem umetniškem delovanju. Njena umetnost ji je nesla milijone, jih ni imela nikdar zadosti. Sicer je bila enkrat poročena (l. 1882) z igralcem Dalmala, ki je umrl že po par letih; toda za redno zakonsko življenje ni imela smisla. Živelja je, živela, trpela in ljubila do smrti.

Dnevne novosti.

— Naša in romunska kraljica sta se večer dopoldne odpravili s avtomobilom na Avalo. Zvečer sta prisostvovali v gledališču predstavi »Scherzade«. Obe kraljici sta bili v spremstvu dvornih dam gospe Gjunsjerske in Hadžičeve.

— Ustavitev v inozemstvo naslovljenih brzojav. Pristojbina za brzojavko, ki jo hoče pošiljatelj ustavititi, se ne vrne in sicer tudi takrat ne, ako brzojavka se ni bila odpravljena. To velja pa samo za tuzemski promet. Ako pa je bila brzojavka, ki jo stranka ustavi, naslovljena v inozemstvo, pa še ni odpravljena, se pridrži od plačane pristojbine 25 cent, kar je po sedanjem kursu (1:20) 5 Din.

— Vzpostavitev prometa z ovakuiranim kralj. Stopnja se vzpostavlja poštini in brzojavni prometu z vsemi kralji III. cone v Dalmaciji, ki so jo nedavno evakuirali Italijani. Poštini promet se zaenkrat omejuje na pisemne pošiljke. Te dni je uradno obiskal evakuirane kraje pokr. namestnik za Dalmacijo dr. Metličič, da se informira o kraljevinih potrebah.

— Dopisni župni uradov so oproščeni pripravilne. Na zahtevo ministrstva za vojno in mornarico je poštino in brzojavno ministvo odredilo, da župni uradi ne plačajo za pripravilne pisma itd., ki jih pošiljajo vojaškim in drugim uradom, no bene pristojbine, torej tudi pripravilne ne. Ta ugodnost pa velja samo za važnejše, nenadomestne spise. S tem je deloma izpremenjen avstr. zakon z dne 2. oktobra 1865. l.

— Otvoritev telefonske centrale v Veški Nedelji. K tozadevni vesti se nam naknadno pročaja: »Telefonski promet med centralo in centralama v Ormožu in Zavrčah se smatra za kraljevini promet. Izmed telefonskih central v Sloveniji spadajo namreč te centrali v I. pas: Beltinci, Brezno, Brežice, Cankovo, Celje, Crna pri Prevaljah, Dolnja Lendava, Fram, Gornja Radgona, Grobelno, Guštanj, Hrastnik, Ivanškovo, Konjice, Krleževci pri Lutomeru, Krško, Laško, Lutomer, Maribor, Mariberg, Meža, Mežica, Moškanjci, Murska Sobota, Muta, Novo mesto, Ormož, Podplate, Poljčane, Polzela, Pragersko, Prevalje, Puštva, Prosenjakovci, Ptuj, Rače, Rače pri Zidanem mostu, Rečica na Paki, Ribnica na Pohorju, Rimske toplice, Rogaska Slatina, Rogatec, Ruše, Sevnica, Slatina Radenci, Sloven gradec, Slov. Bistrica, Središče ob Dravi, Strnišče, Sv. Jakob v Slov. gorah, Sv. Jurij ob j. z., Sv. Leonard v Slov. gorah, Sv. Marjeta pri Moškanjcih, Sv. Pavel pri Preboldu, Sv. Peter v Sav. dolini, Sent Ilj v Slov. gorah, Smarje pri Jelšah, Šoštanj, Store, Trbovlje 1, Trbovlje 2, Velenje, Voljnik, Vuhred, Vuzenica, Zavrče, Zgornja sv. Kungota, Zidani most, Zalec; v II. pas: Bled 1, Bled 2, Boh. Bistrica, Cerklje, Dol. Logatec, Domžale, Gorenja vas, Grosuplje, Jesenice na Gor., Jezersko, Kamnik, Kočevje, Kobra, Kranj, Kranjska gora, Lesce, Ljubljana, Medvode, Planina pri Rakeku, Podnat, Poljane nad Sk. Loko, Radovljica, Rakek, Ribnica na Dol. Straži, Sv. Janez ob Boh. jezeru, Sk. Loka, Toplice pri Novem mestu, Trebnje, Trzin, Višnja gora, Vrhnika, Zelenki in Žirj. V prvem pasu (do 100 km razdalje) je telefonska pristojbina 10 dinarjev za trinitutni razgovor, v drugem pasu (od 100 do 200 km razdalje) 15 dinarjev.

— Za zgradbo Strossmayerjevega spomenika. Oslješka nacionalistična organizacija je sklenila pričeti z akcijo za zbiranje prostovoljnih prispevkov za zgradbo primerne spomenika velikemu Jugoslovensmu Strossmayerju v njegovem rojstnem mestu Osijeku.

— Muničiska skladišča na ljubljanskem polju. Izvid, ki sta ga podala izvedena kemika v zadevi novoprojektiranih gradenj ob Dunajski cesti, je pokazal, da vojaška muničiska skladišča na ljubljanskem polju težko ogrožajo življenje in imajo ne samo neposrednih okoličinov temveč tudi velikoga dela ljubljancov. Gradbena direkcija vsprito tega smatra za svojo dolžnost, da predlaga kompetentnemu mestu zvečanje varnostnega radija pri smodniščih. Korak, ki jih bo v tem pogledu storila, pa bodo brez vsakega dvoma odvedli do zahteva, da volna uprava brez odloga odstrani skladišča iz doseganega mesta. Ker bo torej morala gradbena direkcija — dati iz drugega vidika — započeti isto akcijo kot jo že desetletja brez uspeha vodi ljubljanska občina, bilo bi ugodno, da se sestane vsi na stvari zainteresirani faktorji k razgovoru o skupnem postopku, ki bi v najbližji bodočnosti zanesljivo mogel dovesti do cilja. V ta namen sklicuje gradbena direkcija na dan 28. t. m. v veliki dvorani mestnega magistrata ob 20. uri sestanek, katerega naj se zanesljivo udeležijo vsi zainteresirani faktorji.

— Razpis natečaja. Razpisano je ravnateljsko mesto pri poštnem čepovnem zavodu v Ljubljani. Lastnoročno pisane prošnje se morajo predložiti ravnatelstvu poštne hranilnice v Beogradu v 14 dneh.

— Prošnja je treba priložiti listine o strokovni usposobljenosti in pa kvalifikaciji.

— Slika žrtve avstrijskega režima. V Magličevi izložbi na Aleksandrovi cesti je razstavljena slika Ivana Brenčeta, ki je bila posnetka takoj po usmrtni. Poleg originalne fotografije se nahaja tudi slika v olinatih barvah, delo Tine Stavtore.

— Možno zbiranje trgovskih nastavnicev v Ljubljani. Prejeli smo in pričujemo: Nameščenstvo tvrdi, da je stalo v stavo. Kakor znamo, se nahajajo trgovski nameščenici v medzemnem zbiranju že skoraj — leto dni vendar žal še do danes ni bilo moči doseči sporazuma z stremljenjem trgovcev v Ljubljani glede sklenitve kolektivne pogodbe, s katero bi bilo to vprašanje edino definitivno rešeno. Če premislimo, da so prejemki trgovskih nastavnicev, ki se po nekak gibljejo v mejah od 2000 do 4000 K, moramo čisto odkrito priznati, da so taki prejemki odločno prenizki in dolžnost vlade bi bila, da tu vendar enkrat napravi red. Čudimo se gg. trgovcem, da sami ne pridejo do prepričanja, da morejo le od dobro plačane nameščenca zahtevati, da mu da vse svoje sile na razpolago. Ponovno se je že povdarjalo, da je v raznih podjetjih nastavljen personal brez vsake kvalifikacije, ki je dobremu nameščenstvu pri njegovih opravilnih zahtevah v nepotično, podjetniku samemu pa v kvar, ker kvalificirano osojbe se nikakor ne more ogrevali za tako mesto, katero se ne more ogrevali za tako mesto, katero se v primeru ne kvalificiranosti naravnost samostojno plačuje. Menimo, da bodi vsa poštna javnost pač na strani nameščenstva, ki bile bolj za svojo eksistenco, privatnim nameščenem brez razlike pa bi v njihovem lastnem interesu pripravili, da stajkajoče nastavnicev z nekakšno ostrako kar najbolj pod-

pro. O poteku stvari bomo svojočasno še poročali.

— Nov knjižničar študijske knjižnice v Mariboru. Posle knjižničarja v mariborski študijski knjižnici prevzema je dni podpolkovnik v p. Gavril Zunković.

— Dr. Verstovšek na smrtni postelji. Iz Maribora nam poročajo, da se je zdravstveno stanje dr. Karla Verstovška, bivšega poverjenika za uk in bogocastje, zelo poslabšalo. Zdravniki imajo malo upanja, da ostane pri življenju. Dr. Verstovšek bo leha že več let na neozdravljivi ledvični bolezni.

— Marihorske vesti. Po raznih vesteh se v tugaljnih delavnih Južne železnice pojavlja gibanje, ki stremi za tem, da se zboljša sedanja položaj delavstva. — V pondeljek je prenočil v restavraciji »Stara Pivarna« v Jurčičevi ulici neki gost, ki se je vpisal z imenom Stanko Kosen. Ker je bilo to ime policiji znano, se je podrobno zanimala za osebo. Pri tem se je ugotovilo, da je pravo ime gosta Milan Kosen, ki ga policija zasleduje že skoraj tri leta. Že leta 1920 je namreč v Zagrebu neki natarikar navzvil, da je premožen trgovec iz Celja in da je v trgovskih poslih došel v Zagreb. Pregovoril je natarikar, da se je udeležila njegovih »kupčije«. V to svrhu mu je izročila 7000 dinarjev. Z denarjem je za Kosen izginil in ga je še-le sedaj zagrabila rok pravice. Bil je izročeno sodišču, ki ga zasleduje razen tega tudi zaradi zločina tatvine. — V terek je umrl v Mariboru carinski revizor g. Rudolf Sedlar, brat finančnega svetnika g. Avgusta Sedlarja. Pogreb bo v četrtek 29. t. m. ob 4. uri popoldne iz mrtvašnice v Pobrežju na ondnto pokopališče. — Občni zbor Društva za zgradbo porodnišnice, ki je bil zaradi volitev preložen, bo 5. aprila t. l. ob 8. uri zvečer v mestni posvetovalnici. — Zaradi tatvine že predkaznovani Anton Roje bi se bil moral zopet zagovarjati pred sodnikom. Ker pa mu je sodnik preveč zaupal, ga je do razprave izpustil na svobodo. Roje pa je svojo prostost izkoristil za izlet v Ljubljano. Tam je v hotelu »Slovenija« nekaj dni prav prijetno, zapustil pa je hotel brez slovesa in vzel za spomin s seboj tudi razno perilo. Zaradi tega je bil aretiran. — Od 1. do 16. aprila t. l. priredi umetniški klub »Grolar« v kazinski dvorani svojo šesto umetniško razstavo. Razstavile bodo zagrebške umetnice in sicer Nasta Rojč—Senoa, Anka Martinčič in Terezija Pavlič, slike in umetniško-obrtno izdelke, skupno 215 del. Razstavo otvori na slovesen način župan Grčar dne 1. aprila t. l.

— Predavanje o glasbi na beograjski univerzi. Proforski zbor filozofske fakultete na beograjski univerzi je sklenil, da uvede predavanje o glasbi. O tem predmetu bo predaval g. Miloje Milojević, ki je v sredo imel že nastopno predavanje. V tekočem semestru bo predaval o življenju in delovanju Beethovna.

— Akademija »Jugoslovenske Matice« v Sisku. V soboto zvečer je priredila J. M. v Sisku slavnostno akademijo. Obiskovalcev je bilo nenavadno mnogo, posebno pa se je odlikovala inteligenca tega hitro naraščajočega provincijalnega mesta. Prireditev je otvoril profesor in propagator J. M. Rikar Katalinić-Jerotev, razen tega sta prišla iz Zagreba Flögel in Patič, ki sta mnogo pripomogla k lepo uspelemu vsopred.

— Povečana topniška posadka v Osijeku. Dosedaj se je nahajala v Osijeku ena gorska in dve poljski topniški diviziji. Sedaj se je artiljerijski polk povečal s težko havbično divizijo.

— Lista »Grazers Volksblatt« in »Kleine Zeitung«, ki izhajata v Gradcu, sta zopet dovoljena v naši kraljevini.

— V elektrarni Zagradec d. z. o. z. v Višnjgori je bilo ukradeno v noči od 23. na 24. marca za 16.000 kron bakrene žice.

— Izpred gostilne »Mali Triglav« v Sp. Siki je ukradel neznanec Francu Pallavču iz Sela kolo znanaka »Fahrradhaus«, vredno 12.000 kron.

— Prijazen božjepotnik je ukradel v F. Pinzarjevi gostilni na Brezjah 8 novih rjuh, zaznamovanih s črkama F. F. Rjube so vredne 8000 kron.

— Tatvina na železnici. Iz kolodvorskega skladišča v Kočevju je bil ukraden zabol raznega galanterijskoga blaga. — Iz plombiranega tovornega voza pa so si oskrbeli neznanci tatovi za bodoče praznike 40 kg suhe slanine in pa 15 kg fig.

— V Lescah v Franc Avsenkovi gostilni »Triglav« je ukradel neznanec zeleno sukcnjo. Slutijo, da je ukradel neki gonjač, ki je znan v Ljubljani pod imenom »Martin«.

— Nesreča z ojnico. Posestnik Fran Gruben iz Slap in D. M. v Polju je zapeljil voz v šupo in se pri tem sunil z ojnico v trebuh. Prepeljan je bil v ljubljansko bolnišnico, kjer se nahaja v jako nevarnem stanju.

— Vlom v Lašičah. Posestniku Martnu Podreberšku v Lašičah pri Celju sta ukradla dva na videz poznata vlomilca več obroke, perila in čevljev ter nekaj hišnih malenkosti. Škoda znaša okrog 10.000 K. Tatova sta pobegnila na Kranjsko.

— Optant iz Madžarske bodo naseljeni tudi v Voivodini. Nadaljne naše optante iz Madžarske namerava vlada naseliti v prvi vrsti v Voivodini in šele potem v južni Srbiji, v kolikor ne bi bilo v Voivodini več prostora. Po poročilih se nahaja prva skupina optantov iz Baranje že v Veleusu.

— Žrtve nezaupanja napram denarnim zavodom. V neki beograjski ulici živi pek starega kova, ki se nikakor ne more sprijazniti z modernimi načeli denarnega gospodarstva. Mesto, da bi nosil svoje prihranke v kako banko ali drugi denarni zavod, jih je skrival spraviljal v neki kovčeg v podstrežju. To svojo starokopitnost je te dni drago plačal. Neznau vlomilec, ki je zotovo poznal njegove stariške nazore, se je skrivaj zmuznil v podstrežje in odnesel dobro zaklenjen kovčeg z vso njegovo vsebino. V skrinih se je nahajalo ravno 400 tisoč dinarjev v lepo vzravnanih bankovcih po tisoč dinarjev. Star pek je vsled tatvine, v težkih mukah prištednega denarja ves iz sebe. Sum je padel na neko njegovo uslužbenko, ki je kritičnega dne neznanu kam pobegnila.

— Grozna smrt pastirja. Milan Petrović iz Poljane je čuval ovce na pašniku blizu vasli. Ker je bil precejšen mraz, je zakuril ogenj pod staro hrusko. Pod hrusko se je nahajala velika granata, ki je vsled ognja eksplodirala in nesrečnega pastirja popolnoma raztrgala. Na pomoč došli kmetje so mogli zbrati le še nekaj daleč na okrog raztresenih koščkov, mesa in kosti.

Novosti iz Primorske.

— Odkrita družba ponarejalcev denarja. V zadnjem času je krožilo v tržaškem prometu precej ponarejenih dvovaljskih bankovcev. Policija se je zelo trudila, da bi odkrila tajno delavnico. Te dni pa se je potrdilo izslediti ponarejalnico, ki se nahaja v sradini mesta, v neposredni bližini kvesture. Delavnica se nahaja v stanovanju 66letnega vratarja Josipa Rusjana, Furlana iz Kormina. Nekega večera sta nenadoma udrla v omenjeno stanovanje dva policijska agenta in presenetila dva moža, ki sta ravno tiskala ponarejen denar. Možakarja sta bila seveda takoj aretirana. Hišna preiskava je dosegla, da je bila pripravljena že nova emisija v znesku 19.760 lir. Poleg omenjenih možakarjev so bile aretirane še številne druge osebe.

— Smrtna nesreča vsled brezbrzičnosti laških oblasti. Pred nekaj dnevi so vojak razstreljevali granate v strugi Idrice blizu Sv. Lucije. Eksplozije so bile tako močne, da je letelo kamenje daleč naokrog. Vsled močnih pokov so popokala številne šipe pri okoliških hišah. Ljudje so se pritožili na varnostno oblast in zahtevali, da se razstreljevanje prenese na drug kraj. Dobili pa so kratek odgovor, da je to vojaška stvar, ki civiliste popolnoma nič ne zanima. V terek dopoldne so vojak razstrelili veliko granato, ki je eksplodirala z velikansko močjo. Železni drobič in kamenje je letelo visoko v zrak in padalo po celotni okolici. Tako je priletel 10 kg težak kamen tudi v pridnega in poštenega kmota Stefana Rovščeka iz Mozreja in mu razbil lobanjo. Sele nato je vojaška oblast uvidela svoje brezmiselno početje in pričela razstreljevati vojni material na drugem kraju.

Sokolski vestnik.

Sokolska slavnost v Beogradu. V nedeljo 25. t. m. se je vršila v Beogradu nedna skupščina Jugoslovenskega sokolskega saveza in sicer ob priliki proslavnega dne beograjskega Sokola. Skupščino je otvoril starosta dr. Ravnhar z lepim pozdravnim nagovorom. Iz posameznih poročil je razvidno, da je sedaj v naši kraljevini 280 sokolskih žup s 406 društvi, ki štejejo 42.249 Sokolov in 12.906 Sokolic. Brat dr. Viktor Murnik je poročal o strokovno-tehniškem delu Sokolstva, podstarosta E. Gangl pa o razmerju Sokolstva do države.

V prvo predsedstvo so bili izvoljeni: za starosta dr. Vladimir Ravnhar, za I. podstarosta dr. Lazar Car, za II. podstarosta Gjurjo Pavnovič, za III. podstarosta Eng. Gangl. Za načelnika je bil izvoljen dr. Viktor Murnik, za namestnika pa Miroslav Ambrožič. Sprejeta je bila soglasno resolucija, ki vsebuje glavne amarnice Sokolstva v naši državi.

Po skupščini se je vršila lepa svečanost razvijata zastave beograjskega Sokola. Svečanosti sta se udeležila poleg drugih osebnosti tudi ministra Ljuba Jovanović in M. Triunović. Kralja je zastopal prvi kraljevi adjutant general Hadžič, ki je izrazil v imenu kralja in kraljice pozdrave vsemu Sokolstvu. Po razvijatu zastave se je vršil veličasten sprevod mimo dvora ob navzočnosti kralja in kraljice. Beograd je doživel zopet lepo slavnost jugoslovenskega sokolskega bratstva.

Izpred sodišča.

Ljubljana, dne 27. marca.

TRŽASKI SVEDROVEC V LEKARNI PICCOLI

Ob 2. uri ponoči pride trgovec Ivan Krivic domov. V večnih vratih v Franciškanski ulici nalde ključ, odpre nezaklenjena vrata in posveti se mu preko dvorišča od smeri stopnišča v klet svetlobni trak električne svetilke. — Tat je v hiši. Krivic pokliče stražnika Steklano. Previdno gresta v klet in res nalde v kotu skritega vlomilca današnjega obtoženca Josipa Alberti iz Trsta. — O njem zastopuje samo to, da povem, da je bil mož že 42krat kaznovan. Noge v slamo ovite, primerno okrcan, je bil vlomilec izredno dobro preskrbljen z raznim vlomilnim orodjem.

Obtoženec trdi, da je vlomil v shrambo lekarne Piccoli na Dunajski cesti, da bi dobil par steklenic boljše vina. Ugotovili pa so, da je iskal draga zdravila, osebno strupe, katere je nameraval v Zagrebu dobro prodati.

Onsojen je bil na 8 mes. težko ječe in bo iznan iz naše države.

SEŠLA STA SE

na obtožni klopi pred senatom dež. sod. sodno ločena zakonska France Hlebš, pleškarski pomočnik in njegova žena Antonia. On je obtožen, da si je pridržal in prilaštil razno blago, katero je dobil od raznih strank v svrhu prodaje. Mož je blago res prodal — in to jako po ceni — denar pa je deloma sam, deloma skupno z ženo zapravil. Podobne kupčije je delal z urami, verižkami, prstani in z raznim blagom ter je okdoval na ta način več strank za različne zneske. Obtožen je hotel zmanjšati svojo krivdo s tem, da je obtožil svojo ženo sokrivde. Po dolgi obravnavi, pri kateri je bilo zaslišanih 12 prič, je bil obsojen Franc Hlebš na 3 mesece ječe, žena Antonia pa je bila oproščena.

TRIJE KLEPARJI

Dva kleparja v ljubljanskem okolišu sta porabila lepo priliko precejšnje zaloge kleparskega blaga pri tvrdki Ekar v Ljubljani. Ukradla sta več čina, bakrene in medene pločevine in več raznih kleparskih potrebščin. Večji del tega blaga sta prodala svoemu znanemu tovaršu v Ljubljani in sicer še za precej primerno ceno. Naročila pa sta mu pri prodaji, katero so sklenili v neki gostilni, da se mu sicer ni treba nič bati, vendar pa naj blago raje skrije. Tatova sta bila obsojena na 3 oodnosno na 4 mesece težke ječe, kupec pa je plačal za svoj lahkomiselni nakup sumljivega blaga 500 Din globe.

TATINSKA BERAČICA

Stara beračica Urša Kaiserjeva iz Trate pri Škofji Loki je ukradla svojemu dohodniku mizar. strojniku Ivanu Ramovšu v Dravljah, ki jo je iz usmiljenosti prenočil, listnico, v kateri je imel moč 2760 Din denarnja in pa važne uradne listine. — Ukradla je povodom beračenja tudi liter žnanja in lepo žensko topico. — Stara nehvaležnica je dobila 3 mesece težke ječe. Vstaveš v kazen preiskovalni zapor, je odšla žena zopet na prosto.

BORZNA POROČILA

Zagreb, 27. marca. Devize. Dunaj 0.137—0.1376, Berlin 0.47—0.474, Budimpešta 2.20—2.30, Italija, izplačilo 480.50 do 482.50, London, izplačilo 460—462, ček 458—460, New York, ček, 97.50—98, Pariz 645—650, Praga 291—292.50, Švica 1810—1816. Valute. Dolarji 95.50—96.50, avstrijske krome 0.136—0.137, češkoslovaške krome 294—288, 20 kron v zlatu 350—40, francoski franki 630—640, madžarske krome 1.85—2, napoleonidori 340—355, leil 45—48, lire 474—477.

Zagreb, 27. marca. (Priv.) Devize. Devize: New York 97.50—98, Pariz 6.45—6.50, Švica 18.10—18.16, London 4.60—4.62, Amsterdam 38.50—39, Dunaj 13.70—13.75, Praga 2.90—2.925, Budimpešta 2.10—2.30, Italija 4.805—4.825, Berlin 47—47.40, Valute: Dolarji 95.50—96.50, lire 474—477.

Beograd, 27. marca. Devize. Bukarešta 47—48, Berlin 0.47—0.4725, Dunaj 0.1365—0.137, Budimpešta 2.20—2.25, Solun 107—108, Soifja 67—68, Praga 292—292.50, Zeneva 1810—1815, Milan 480—485, New York 97.75—98, London 461—463, Pariz 630—634, Valute. Francoski franki 628.

Curih, 27. marca. Otvoritev: Berlin 2.60, Holandija 213.50, New York 541.50, London 25.40, Pariz 35.12, Milan 26.65, Praga 16.075, Budimpešta 11.50, Zagreb 5.55, Soifja 3.80, Varšava 1.25, Dunaj 75.50, avstrijske krome 76.

Curih, 27. marca. Zaključek: Berlin 2.60, Holandija 213.50, New York 541.50, London 25.40, Pariz 35.70, Milan 26.65, Praga 16.075, Budimpešta 11.56, Zagreb 5.55, Soifja 3.89, Varšava 1.25, Dunaj 75.50, avstrijske krome 76.

Berlin, 27. marca. Dunaj 29.15, Budimpešta 474, Milan 102.243, Praga 61.869, Pariz 137.156, London 97.755, New York 20.852.73, Curih 385.134, Beograd 21.221.

Praga, 27. marca. Dunaj 4.625, Berlin 16.25, Rim 168.25, avstr. krome 4.65, lire 171.75, Budimpešta 78, Pariz 227.25, London 160.625, New York 34.20, Curih 633.75, Beograd 36.25.

Drobtine.

Velika avtomobilska nesreča. Znano je, da italijanski šoferji jako naglo vozijo. Nič čudnega torej, ako se temu ali onemu pripeti kaka nesreča. Nedavno je privozil v Milan avto z velikansko brzino proti mostu, ki so ga ravno popravljali. Šofer je to zapazil prepozno in ni mogel več avtomobila ustavititi. Avtomobil je telebnj z vso silo v rečno strugo, ki je bila slučajno suha. Avto se je popolnoma razbil, šofer je bil na mestu mrtev, njegovega gospodarja so pa težko ranjenega prepeljali v milansko bolnico.

Tragičen konec nesrečne novice. V katoliški cerkvi v Landavi ob Bodenskem jezeru bi se morala te dni vršiti poroka 22 letnega dekleta z mnogo starejšim možkim. V momentu, ko je duhovnik vprašal nevesto, ako v zakon privoli, je ta na glas odgovorila: »Ne. Jaz ljubim drugega moža, moj stariš to vedo. Rajša umrem, kakor da bi se poročila s tem možem.« S temi besedami je potegnila izpod rokavice revolver in se je na mestu ustrelila. Prebivalstvo je demonstriralo proti brezsrčnim starišem, ki so se pri izbiri spolega zeli ostaviti same se bogastvu.

Gospodarstvo

NEMSKA INDUSTRIJA, TRGOVINA IN BANKE

Kreditna politika nemških bank napram nemški industriji in trgovini v letu 1922, ki se more po vsej pravici imenovati 'inflatijsko leto', odgovarja docela pojavom, ki so običajni v času velike valutne nesigurnosti. Dokler je slo nemško gospodarstvo svoje plačilno pot in ga niso stresali povojni udarci, so čemale banke v tesnem sporazumu s trgovino in industrijo. Povojne razmere pa so ta marsikaj spremenile. Tudi razmerje med do trgovine in industrije ni ostalo isto. Šled večnega in zelo občutnega kolebanja valute so postali dolgoročni krediti za upnike naravnost riskantna, v mnogih slučajih celo pogubnosa stvar. Ze ta riziko am je v veliki meri vplival na nemške banke, da so kolikor moč omejile svoje krejte industriji in trgovini. Veliko vlogo je igralo pri teh omejitvah tudi dejstvo, da so z mnogimi trgovci in industrijci porabljali kredite, dovoljene le v industrijske oziroma trgovske svrhe, za spekulacijo z marko. Ne samo prav pogoste izgube, ki so jih utrpeli banke vesled poloma tega all onega in d r i n s k e g a p o d j e t j a , k o r s e v r g l o v p r e v e l i k i m e r i s p o s o j e n i m d e n a r j e m v s p e k u l a c i j o , t e m v e d t u d i v e d n o v e j s h n e z m e r n o s t v z a h t e v a n j u k r e d i t o v — s p e k u l a c i j a p o s t o j e p o z r e o g r o m n e v s o t e — s o n a p o t i l e b a n k e d o t e g a , d a s o k r e d i t e t r g o v i n i i n i n d u s t r i j i z e l o s k r č i l e . P o l e g t e g a j e o b s t o j a n a z a b a n k e m n o g o u g o d n e j s h a u p o r a b a k a r i t a n a t a n a č i n , d a s o s a m e i n t e n z i v n e j s h e v r g l e n a t r g o v i n o z d e v i z a m i i n e i k e t i t a j e n a t a n a č i n s e v e d a j e l o p r i m a n j o v a t i s m a r j a z a k r e d i t e . B a n k e s o o d s l e d d o v o j e v a l e l e n a j u n e j s h e k r e d i t e , p r e d v e m s i m i t z a v o d o m i n p o d j e t j e m , k i s o b i l a v l i b o v i i n t e r e s i s f e r i .

Umevno je industrija kar najodločneje nastopila proti tej omejitvi kredita, vendar

ni dosegla dosti uspeha, zlasti se, ker je tudi državna banka nasvetovala veliko zdržnost pri dovoljevanju posojil. Raditega je morala industrija denar najeti drugod — direktno na denarnem tržišču, kar je silno pospešilo emisijsko delovanje bank. Konjunktura je bila silno ugodna, zlasti se zato, ker so tudi privatniki naravnost silili v spekulacijo z efekti. Banke so imele radi tega zlate čase, ker provizije in ostale pristojbine so znašale prav lepe odstotke.

Ta položaj v glavnem se vedno traja in bo najbrže trajal, dokler se Nemcem ne posreči, popolnoma urediti svojega gospodarstva. Na to pa ni misliti dotlej, dokler ne bo pametno urejeno vprašanje reparacij, čigar ureditev zavlačuje predvsem nacionalna prenapetost tako na nemški, kakor tudi deloma na francoski strani.

× **Žito za siromašno prebivalstvo v Hercegovini.** Uprava državnih monopolov je nabavila od ministrstva za socialno politiko 100 vagonov žita, ki se bo razdelilo najprej najsiromašnejšim delom Hercegovine. To žito se bo prodajalo po najnižji ceni in sicer kilogram po 3 dinarje 50 para.

× **Odprava fidejkomisov na Češkoslovaškem.** Justično ministrstvo je predložilo poslanski zbornici zakonski načrt o odpravi fidejkomisov. Po tem načrtu se odpravilo vsi imobilijarni in denarni fidejkomisi in se prepove ustanavljanje novih fidejkomisov.

× **Reparacijsko vprašanje.** Po izjavi angleškega delegata Hobsona na kongresu mednarodnih trgovinskih zborov v Rimu se peča sedaj poseben komite z razmotritvami ameriškega predloga rešitve reparacijskega vprašanja. Vprašanje reparacij bi se imelo po tem predlogu rešiti v zadovoljnost vseh držav. Hobson je izrazil upanje, da bo predlog sprejet.

INDUSTRIJA

× **Ukrajinsko-avstrijski gospodarski odnosi.** Med zastopniki avstrijske industrije in pa ukrajinsko trgovinsko mislijo se

vrže te dni na Dunaju pogajanja za dobavo železne in manganove rude v Avstrijo. Te rude so se dosedaj izvažale izključno v Anglijo. Glede dobave antracita Avstriji iz kotlins Doneca niso mogli doseči pozitivnega rezultata, ker so prevozni stroški po železnicih preveliki, Donava pa zankrat še ne pride v poštev, ker se ni sklenjela trgovinska oziroma prometna konvencija med Ukrajino, Romunijo, Madžarsko in Avstrijo.

× **Stavka v naši lesni industriji.** V Karlovcu je zahtevalo delavstvo treh tovarni lesne stroke povisjanje svojih plač. Ker delodajalci delavstvu niso ugodili, je stopilo v stavko.

TRGOVINA

× **Izvoz konj iz naše države v Avstrijo.** Zadnji čas zelo narašča povpraševanje dunajskih mesarjev po konjih za klanje, zlasti v osiljski okolici. Tedensko se izvozi na Dunaj 3 do 4 vagoni konj za klanje. Plačilno jih po 20 do 26 kron za kg žive teže.

× **Dražnja v Avstriji.** Delavstvo v avstrijski tekstilni industriji je doseglo povisjanje svojih dražinskih doklad od dosedanjih 3642 odstotkov na 3850 odstotkov.

× **Izvoz iz Češkoslovaške.** Vrednost iz Češkoslovaške izvoženega blaga je znašala februarja 873 milijonov č. kron in v januarju 776 milijonov, skupno v prvih 2 mesecih 1649 milijonov č. kron.

× **Sladkorni trg.** Cene sladkorja v velitrговini se vedno naraščajo. Sedaj so pjelefi avstrijski trgovci ponudbe čsl. tovarni za jesenske dobave sladkorja. Ta sladkor pa bo skoro za celo čsl. krono pri kilogramu cenejši od dosedanjega, vsled česar je računati z pocenitvijo sladkorja.

PROMET

× **Reparacije.** Strojni oddelci ministrstva za promet je dobil poročilo, da bo naša država prejela v tem letu 300 službenih vagonov za normalnotirne proge in 20 vagonov izključno za prevoz premoga in sicer posebne vrste na račun reparacij.

× **Novo železniško lokomotive.** Prometno ministrstvo je naročilo za naše železniške proge tristo modernih železniških lokomotiv. Lokomotive bodo dobavljene na račun vojne odškodnine in sicer še tekom letošnjega leta.

DENARSTVO

× **Novo odredbe glede ustanavljanja bank v Madžarski.** Madžarski finančni minister je izdal odredbo, ki predpisuje, da se smejo odsej ustanavljati na Madžarskem nove banke in menjalnice samo z državnim dovoljenjem, za katerega je plačati pristojbino 100.000 madžarskih kron v Budimpešti in 75.000 kron v provinci. Dovoljenje se izda samo proti položitvi kavnice, ki znaša v Budimpešti tri milijone kron, v provinci pa poldrugi milijon kron.

× **Sanacija Banque Industrielle de Chine.** Na seji poslanske zbornice dne 22. marca je zahteval poslanec Ybarne Garav, da pride na dnevni red interpelacija glede Banque Industrielle de Chine. Ker mora Francija za sniranje te banke izdati 600 milijonov frankov, hoče poslanec vedeti, zakaj je pravosodje v tej stvari odreklo. Justični minister je izjavil, da gre pravica svojo pot. Razprava o interpelaciji je doletena za 23. popoldne ali za naslednji petek. »Matin« trdi, da je senator Berthelot obdvojen, da je podkupil nekega uradnika. Predsedstvo justičnega ministrstva pa izjavlja, da državno pravdnitvo ni predlagalo izročitve imenovanega senatorja.

× **Obrok bankovcev v Avstriji** je znašal dne 15. marca 4258 milijard in je krit z zlatim zakladom in devizami za 31 odstotkov.

DOBAVE

× **Dobava signalnih zastavic.** Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 18. aprila t. l. ofertalna licitacija glede dobave 520 signalnih zastavic. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Dobava papirja.** Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 14. aprila t. l. ofertalna licitacija glede dobave raznega papirja. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Dobava vodnih cevii iz bombaža.** Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 17. aprila t. l. ofertalna licitacija glede dobave 1000 metrov cevi iz bombaža (eventuelno impregniranih). Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Dobava krtačarskega materiala.** Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 17. aprila t. l. ponovna ofertalna licitacija glede dobave krtačarskega materiala. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Dobava ovojnega papirja.** V pisarni upravnika državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 18. aprila t. l. ob 11. uri dopoldne ofertalna licitacija glede dobave ovojnega papirja za pakovanje tobaka. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Glavni urednik: Ivan Podržaj.

Odgovorni urednik: Miha Gaberšek.

Last »Zvezne tiskarne« v Ljubljani.

Emil Gaboriau:

Akt štev. 113.

Roman.

(Nadaljevanje.)

Toda gospe Fauvel se zaradi tega ni bilo treba razburjati. Kaj naj pomeni ta »vse«? Ničesar, ker se je bil Gaston odpeljal, ne da bi bil vedel, da je nosila otroka pod srcem. Vstala je ter rekla glasom, ki naj bi izrazil njeno odločnost:

»Zdi se mi, da pozabljate, da imate opraviti s ženo, ki je sedaj stara, omožena in mati. Mogoče, da me je Vaš brat ljubil, toda to je njegova tajnost, in ne Vaša. Če nisim bila jaz, mlada in neizkušena, dosti previdna, ni Vaša stvar, da me spomnite na to. On bi tega ne bil storil! Kratkotrajno, kakršnakoli je bila preteklost, na katero se vključuje, dvajset let sem že popolnoma pozabila na njo.«

»Torej Vi ste pozabili?«
 »Popolnoma.«
 »Tudi na Vašega otroka, milostna?«
 Ta beseda, ki jo je spremljal pogled, ki ji je jegal na dno duše, je zadela gospo Fauvel, kakor udarec s kladivom. Zgrudila se je na divan in mislila:

»On ve, — kako je mogel to izvedeti?«
 Če bi bilo šlo samo za njo, bi se gotovo ne bila spustila v boj ter bi se bila udala na milost in nemilost. Ona pa je morala braniti srečo svojih in iz te svete dolžnosti je črpala moč duha, ki bi si je ne bila sama nikdar pripisovala.

»Mislim, da me hočete obrekovati, gospodje je rekla.

»Torej Vi se res ne spominjate več na Valentina Raoula?«

Sedaj je pač spoznala, da je ta človek vedel vse. Odkod? Vseeno, vedel je... Toda ona je bila trdno odločena, da v kljub temu taji trdovratno tudi nasproti najjasnejšim dokazom.

En trenutek je mislila na to, da bi pognala markizja de Clamerana sramotno iz hiše. Toda previdnost ji je ukazovala drugače. Hotela je izvedeti vsaj nekaj o njegovih načrtih.

S prisljnim smehom ga je vprašala: »Kaj hočete prav za prav?«

»Poslušajte. Pred dvema leti je prišel moj brat v prognanstvu tudi v London. Tam je srečal v neki rodbini mladega moža Raoula. Njegova zunanost in vsa narava mladega človeka sta napravila Gastona tako pozornega, da ga je hotel natančneje spoznati. Bil je to ubog zapuščen otrok; moj brat se je zanimal za njega ter dognal z gotovostjo, da je ta Raoul njegov in Vaš sin.«

»Vi mi pripovedujete roman.«

»Da, roman, katerega konec je v vaših rokah. Gotovo je bila vaša mati nad vse previdna in prometna, da bi prikrla vašo tajnost; toda vsak načrt, tudi najboljši, ima svoje slabosti. Ko ste se odpeljali, vas je hotela neka prijateljica vaše matere iz Londona obiskati v vaši, kjer ste stanovali. Ta dama je povedala ženski vaše pravo ime in tako je izvedela za vaše ime tudi žena, ki je otroka prevzela. Moj brat je hotel dokazati in si je preskrbel nedvomljive dokaze.«

Prekinil se je ter opazoval učinek. V njegovo začetje se mu gospa Fauvel ni zdela nič ginjena, niti vznemirjena; smehljala se je.

»In potem?« je vprašala površno.

»Potem je Gaston otroka pripoznal. Toda Clamerani so revni, na slami v velikem skupnem prenočišču je moj brat umrl. In jaz sam imam za življenje samo penzijo 1200 frankov. Kaj se bo zgodilo z Raoulom, če ostane sedaj sam, brez rodbine, brez zaščitnika, brez prijatelja? To je bila skrb zadnjih trenutkov mojega brata.«

»V resnici, marki...«
 »Končaj sem,« to je prekinil Louis. »Ko je čutil Gaston, da se mu bliža konec, mi je ukazal, da naj grem k vam. »Valentina,« je rekel, »se bo spominjala in ne bo mogla prenašati misli, da manjka najinemu sinu vsega; ona je bogata, zelo bogata, jaz mirno umrem.«

Gospa Fauvel je bila vstala. To pot je bila odločena, da ga odslavi.

»Priznati boste,« je začela, »da je moje potrpljenje veliko.«

Ta neomajna gotovost je Louisa presenetila tako, da ni odgovoril.

»Priznati vam hočem,« je nadaljevala, »da sem uživala svoj čas zaupanje gospoda Gastona de Clamerana. Hočem vam to dokazati s tem, da vam vrnem dragocenosti markize, vaše matere, ki mu jih je izročil v shrambo, predno se je odpeljal.«

Med tem ko je govoril je vzela izpod ene blazin divana mošnjiček, v katerem so bile te dragocenosti, ter ga je ponudila Louisi.

»Tu je njegova zapuščina, marki, dovolite mi, da izrečem svoje začudenje, da vaš brat teh dragocenosti ni nikdar zahteval od mene nazaj.«

Če bi se ne bil mogel tako obvladati, bi bilo Louisu spoznati, kako presenetjen je bil.

»Imel sem naročilo,« je odgovoril suboparno, »da o tem ne smem govoriti.«

Ne da bi odgovorila, je iztegnila gospa Fauvel roko proti zvoncu. »Razumeli boste, da končam razgovor, ki sem ga dopustila samo z namenom, edino s tem namenom, da vam morem vrniti te dragocenosti.«

Na ta način odslovljen, gospod de Clameran ni obstojal več na tem, da bi ga bila gospa Fauvel še nadalje poslušala.

»Dobro, jaz se umaknem, moram pa pripomniti, kar je moj brat rekel: »Če bi bila Valentina vse pozabila, če bi se branila zagotoviti prihodnost najinega sina, ti ukažem, da jo k temu prisiliš.« Premišljajte te besede, milostljiva. Kar sem prisegel, to storim!«

Končno je bila gospa Fauvel sama, sedaj se je mogla brez bojazni prepustiti svojemu obupu. Silno se je morala premagovati, da je ostala v Clameranovi prisotnosti mirna, sedaj je bila izmučena, potrta na duši in telesu. Komaj je našla toliko moči, da je šla v svojo spalnico in se tam zaklenila.

Sedaj ni bilo več dvoma. Cesar se je bala, to se je uresničilo. Sedaj je lahko presodila globino prepada, v katerega so jo hoteli pahnuti in v katerega bi potegnila svoje s seboj.

Samo bog jo je mogel rešiti iz strašne nevarnosti. Molila je, da naj ugonobí njo, da pa naj prizanesi njenemu možu in otrokom.

Zakaj, zakaj je poslušala svojo mater, zakaj je molčala?

Za njo ni bilo nobenega upanja več.

Mož, ki je bil ravnokar odšel z grožnjami, bo zopet prišel, to je vedela le predobro. Kaj naj mu odgovori?

To pot se ji je posrečilo, da je prisilila svoje srce in svojo vest, da sta molčala. Ta pogum je dobila, ker je bil Clameran tako neročen, da je grozil namesto da bi bil prošil.

Misel, da ubogi zapuščen živi v bedi, dočim je bila ona tako bogata, da je ves Pariz občudoval njeno bogastvo, je bila za njo bol, pod katero se je

vsja stresala. Kako rada bi bila žrtvovala vse, kar je imela, da to pokloni zapuščenemu sinu. Vendar ji je ukazovala previdnost, da ni sprejela Clameranovega posredovanja, posredovanja tega človeka, ki jo je navdajal z največjim gnusom.

Ali pa je tudi govoril resnico? Če je premišljevala o pripovedovanju tega človeka, je našla v njem vse po'no vrzeli in neverjetnosti. Zakaj ni zahteval Gaston, če je stanoval v Parizu in bil res tako reven, nazaj dragocenosti od žene, katere je bil zaupal dekletu?

Zakaj ni prišel k njej, ko ga je trla skrb za bodočnost otroka? Saj je vendar vedel, da je ona tako bogata. Zakaj to nezaupanje v njo ob smrti uri?

Tisoč nedoločnih skrbi jo je morilo, čutila je nerazložljiv sum, nepisnopo nezaupanje.

Uvidela je, da bi jo en sam odločen korak vezal za vedno, in kaj vse bi potem še zahtevali od nje!

Prišlo ji je na misel, da naj bi padla pred svojim možem na kolena in mu vse priznala. Žal je zavrgla to reslino misel. Predstavljala si je strašno bol vrliga moža, ki bi čez dvajset let izvedel, da ga je sramotno varala.

Ali bi mogel še verjeti v zvestobo žene, če bi izvedel za zahrbtnost deklice?

Zadosti dobro je poznala Andreja, da je vedela, da ne bo rekel ničesar in storil vse, da prikrije to ostudno stvar. Toda domača sreča bi bila uničena.

Mislila je na samomor. Jasno pa ji je bilo, da bi smrt ne zadržala neizprosnega Clamerana, da ne bi onečastil njenega spomina, če je že žive ni mogel spraviti ob pošteno ime.

„KORANIT“
 zajamčeno pravi asbest-
 škrlji za kritje streh.
 Ne premoči!
 Ne posebej!
 Protí ognju in viharju
 popolnoma siguren.
 Neomejeno trpežen.
 Tehta na 1 m² = 12 kg.
 Cenik in proračun pošlje
Fran Hočvar
 Zirovnica (Mostje) Gor.

Gričar & Mejač, Ljubljana
 samo Šelenburgova ulica 3.
 Najnovejše obleke za gospode, dame in otroke.

Zbirka opernih in operetnih tekstov.

Izšli so sledeči zvezki:

1. Tajnost.
2. Jenufa.
3. Seviljski brivec.
4. Gorenjski slavček.
5. Mefistofeles.
6. Prodana nevesta.
7. Nižava.
8. Vrag in Katra.
9. Carostelec.

Izdala in založila
 »Zvezna tiskarna in knjigarna«
 v Ljubljani, Wolfova ul. 1.
 Vsak zvezek stane
 3 Din.

Na novo došla
 je velika zaloga najmo-
 dernejših slavnikov in
 svilenih klobukov. Na-
 ročila za preoblikanje,
 barvanje in beljenje po
 najnižji ceni.

Modni salon
K. STADLER
 LJUBLJANA,
 Sv. Petra cesta štev. 23
 I. nadstropje.

Premog, cement
in strešna opeka
 stalno v zalogi
H. Petrič, Ljubljana,
 Dunajska cesta 33. — Tel. 266.
 Skladnice »BALKAN«.

PALMA
 kaučuk potpe tnike
 in potplate

Prednosti!

Ceneje
 in
 znatno
 trajnije
 nego od kozel
 Varstvo
 proti vlagi
 i mrazu!

Zlahtni grab,
 šetljičeh, grabov,
 horenje itd.
 priporoča
Sever & Komp.
 Ljubljana, Wolfova ul. 12.
 Zahtevajte cenik.